

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Diplomní práce

Petr Turecký

Malované pesachové Hagady osmnáctého století
Pesachová Hagada Natana ben Šimšona z Meziříčí a moravská
písařská škola

Katedra církevních dějin
Vedoucí práce: PhDr. Martin Zlatohlávek

Magisterský studijní program

Praha 2005

Poděkování

Autor velice děkuje především Doc. Jiřině Šedinové a Mgr. Olze Sixtové, bez jejichž informací a doporučení a ochoty by tato práce nemohla vzniknout. Dále také děkuji vedoucímu práce za ochotu přijmout toto netradiční téma a za cenné připomínky a vedení.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomní práci s názvem *Malované pesachové Hagady osmnáctého století. Pesachová Hagada Natana ben Šimšona z Meziříčí a moravská písařská škola* napsal samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

V Praze dne

Obsah

Úvod	...4
Rozvržení práce	...7
Stav bádání	...9
 O židovském svátku pesach a Pesachové Hagadě – ikonografický základ	
...14	...14
Průběh sederu	...17
Historie slavení svátku	...19
Slavení Pesachu a jeho liturgický význam	...26
Pesach a večeře Páně	...31
Symbol Ježíše Krista	...35
 Historie ilustrovaných hagad Židovské umění ve středověku	
...38	...38
Tištěné Hagady	
Pozdní gotika	...40
Renesance	...43
Konstantinopolská Hagada	...43
Pražská Hagada	...43
Mantovská Hagada	...46
Benátská Hagada	...48
Amsterdamská Hagada	...50
 18. století	
...55	...55
Arje ben Jehuda Leib z Třebíče	...56
Moše Leib ben Wolf z Třebíče	...58
Hagada zv. Cincinnati	...59
Hagada von Geldern	...61
Obsah Geldernské Hagady	...62
Ikonografie Hagady van Geldern	...64
Natan ben Šimšon z Meziříčí	...71
Hagada uložená v ŽM v Praze z roku 1728	...72
Obsah	...72
Další písaři spadající k moravskému okruhu	...79

Áron ben Benjamin Wolf z Jevíčka	...79
Hagada z roku 1728	...81
Meschullam Zimmel z Polné	...85
Schmuel ben Zwi Hirsch	
aus Dreznitz (Strassnitz)	...87
Josef ben David Aharon	
aus Leipnik	...89
Uri Phaibusch ben R. Jitzchaq	
Eisik Segal	...95
Jakob ben Jehuda Löbh	
Schamasch von Berlin	...95
Modlitební knihy	...98
Další rukopisy uložené v	
Židovském muzeu v Praze	...105
Povaha hagad jako	
uměleckého díla	...111
Ikonografická schémata	
pesachové Hagady	...112
Rituální a zvykové ilustrace	...112
Biblické a midrašické ilustrace	...113
Textové ilustrace	...113
Eschatologické ilustrace	...113
Změny a dodatky v 18. stol.	...115
Ikonografická témata	...117
Pět rabínů v BNEI BRAK	...117
Čtyři synové	...118
Sjednocení scén, jejich redukce	
a dodatky dekorativních detailů	...119
Změny a dodatky v zobrazení	
chrámu a Jeruzaléma	...121
Dekoratивní dodatky	...121
Originální ilustrace umělců 18.stol	...122
Závěr	...125
Srovnání	...125
Slovníček některých specifických	
výrazů	...132
Obrazová příloha	...133

Seznam použité literatury	...150
Širší okruh literatury k tématu	...153

Dodatky	...158

Rukopisy uvedené v elektronickém
katalogu Židovského muzea